

Molí de Cal Castells (Fàbrica J. Vilaseca S.A.) i vestigis dels molins de Cal Mata i Can Separa

Capellades

Ubicació

Comarca:	Anoia
Lloc/Adreça:	C. Amador Romaní s/n
Emplaçament	Carrer de sortida del casc antic cap al nord
Alçada:	323

Coordenades:

Latitud:	41.53359
Longitud:	1.68387
UTM Est (X):	390208
UTM Nord (Y):	4598830

Classificació

Número de fitxa	08044 - 43
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XVIII
Any	1733
Autoria de l'element:	Francesc de Bas i Monner (de la reforma de 1733).
Estat de conservació	Regular
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL, PGOU 1986
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	0489204CF9908N

Descripció

Es troba al nord del casc antic. Ocupa un solar de forma rectangular, alineat al carrer, el qual al seu costat de llevant hi té adossats dos cossos de planta rectangular. Consta de planta baixa i tres plantes pis. Es cobreix amb coberta de teula corba a dues vessants amb el carener paral·lel al carrer, acabades amb una simple cornisa, canal i baixant fins a sota la cornisa. La façana al carrer està composta simètricament amb quatre nivells amb obertures de proporció horitzontal; la façana lateral de migdia està estructurada en dos eixos amb obertures de proporció horitzontal, i la del costat nord, segons sis eixos amb obertures de proporció vertical, en un dels quals hi ha un portal d'entrada tancat amb una porta de tres fulles de posts de fusta.

Els murs són de paredat revestit d'arrebossat pintat de color ocre, els quals recolzen en un sòcol de carreus de pedra aplacada. A la part de baix del costat de migdia de la façana principal s'ha després l'arrebossat i ha deixat a la vista el paredat. Destaca la meitat d'una portalada d'arc rebaixat amb carreus de pedra, posteriorment tapiada i malmesa per l'obertura de la finestra, i, també, cal senyar un arc rebaixat de sis filades de totxo tapiat.

Observacions:

Arquitectura industrial i Àrea d'expectativa arqueològica

Història

Sembla fora de dubte és que la família Balaguer tenia des d'antic un molí fariner a la Costa del Molins tal com s'esmenta en el capbreu de 1435. Aquest molí, com la resta del patrimoni Balaguer, va anar a parar a mans de la família Bas. El molí estava gravat amb l'obligació de moldre el gra de la família Mora. Francesc de Bas i de Monner en els inicis de la "febre" paperera el va reconvertir a usos paperers.

El pas de molí fariner a paperer es va iniciar el 1733 i el 1737 encara no estava finalitzada. L'obligació de moldre el gra de la família Mora, al no poder-se materialitzar, es va transformar en un censal, finalment extingit el 1776. La família Bas va prestar especial atenció a aquest molí, donats els importants ingressos que es podia assegurar, bé sigui fruit del seu arrendament o bé de la gestió directa. El benefici del molí paperer explica les successives reformes i millores.

En el període inicial fou arrendat per diferents membre de la família Romaní. En l'època daurada de la fabricació de paper a Capellades, durant les dècades de 1760 i 1770, Francesc de Bas va participar en els principals contractes signats pels paperers de Capellades amb la Reial Hisenda.

Finalment es va fer amb el control d'aquest molí, i de la resta de patrimoni, Francesc Castell de Posas, fruit d'un llunyà parentiu amb els Balaguer. Aquest és l'origen del nom del molí: Cal Castells (per deformació de Castell). El 1815 s'estava plantejant una nova conversió del molí als seus antics usos fariners donada la baixa rendabilitat de l'activitat paperera en aquells moments. La recuperació del mercat interior i de les exportacions americanes van permetre el seu manteniment per a usos paperers.

La fàbrica fou sotmesa a una intensa reforma a la dècada de 1870. Els canvis responien a les noves necessitats derivades de la incorporació de les màquines picardo. Josep Vilaseca fou l'iniciador de l'empresa que actualment és propietària de "Cal Castells". Els molins gestionats per Vilaseca estaven especialitzats en paper de qualitat. Així, l'any 1908 produïa "fardos del sello" o de "papel de oficio", tot conservant a la seva cartera importants companyies, ajuntaments i diputacions. La família Vilaseca era originària de Piera. Josep Vilaseca Puigjaner havia tingut.

Bibliografia

BUSQUETS i MOLAS, Esteve. 1972. Història de Capellades, Capellades.

GUTIÉRREZ i POCH, Miquel. 1999. Full a full. "La indústria paperera de l'Anoia (1700-1998): continuïtat i modernitat. Barcelona". Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Abat Oliba, 220)

GUTIÉRREZ i POCH, Miquel. En premsa. "El segle XIX: declivi econòmic i tensions polítiques", Història de Capellades coordinada per M. Gutiérrez (títol provisional). (segles XVI-XVIII): de la marginalitat al desenvolupament", Història de Capellades coordinada per M. Gutiérrez (títol provisional).

SPAL, Diputació de Barcelona. 2010. Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental Capellades (4 Vols). Bosch i Planas, Andreu; Lacuesta Contreras, Raquel; Cuspinera i Font, Lluís; Vilamala i Aliguer, Imma; Gutiérrez i Poch, Miquel i Sabatès de Hita, Gemma.

TÉRMENS i GRAELLS, Miquel. En premsa. "El segle XX: compromís, violència i redreçament econòmic", Història de Capellades coordinada per M. Gutiérrez (títol provisional).

ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE L'ANOIA.

ARXIU MUNICIPAL DE CAPELLADES

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA. Fons Família Franch.

